

Nr 794

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, angående svenskt utvecklingsbistånd.

(Lika lydande med motion nr 642 i Första kammaren)

Allmänna synpunkter

Utökningen av vårt lands hjälpinsatser i de ekonomiskt underutvecklade länderna framstår som en av våra mest angelägna uppgifter under överskådlig tid. Ökade insatser i u-länderna är desto mer angelägna, som vår hjälp för närvarande — på grund av regeringens bristande förmåga att planera i tid — befinner sig på lägre nivå än åtskilliga andra industriländers. Sverige har goda förutsättningar för att bedriva en aktiv utvecklingspolitik. Det förhållandet att vårt land i modern tid inte varit invecklat i koloniala tvister har medfört att vi åtnjuter goodwill i u-länderna, en goodwill som vi delar med andra småstater, t. ex. de nordiska grannländerna. Vår goodwill har inte minst byggts upp genom de insatser, som den svenska missionen sedan lång tid gjort. Den har förstärkts genom de insatser som enskilda svenskar gjort i Förenta Nationerna och andra internationella organ. Denna goodwill i förening med vår höga materiella standard pålägger oss ett särskilt ansvar gentemot de fattiga länderna.

Regeringen framlägger nu i propositionen nr 100 förslag till ökade hjälpinsatser, innebärande en höjning av anslaget till tekniskt och humanitärt bistånd med 28 milj. kr. till ca 70 milj. kr. Härtill kommer ett engångsanslag på 30 milj. kr. till internationella utvecklingsfonden utöver det årliga bidraget på 10 milj. kr. samt ett engångsanslag på 20 milj. kr. för finansiering av en svensk pappersleverans.

Vad regeringen föreslagit innebär ett *sent* tillmötesgående av krav, som vi sedan länge riktat. Den rullande planering, som vi föreslog i motioner till 1960 års riksdag och som regeringen först efter kraftiga påtryckningar beslöt medverka till i fjol, har börjat ge resultat. De enskilda beståndsdelarna i propositionen överensstämmer i allt väsentligt med *tidigare* folkparti-förslag, vilka emellertid av regeringen hittills avvisats.

År 1953 föreslogs från vårt håll att u-landshjälpen skulle få ta i anspråk lediga produktionsfaktorer (en överkapacitet inom produktionen), en tanke som flera gånger därefter framförts från vårt håll och som på en gång skulle hjälpa u-länderna och stimulera vår hemmaproduktion vid konjunkturförsvagning. Regeringen föreslår nu att 20 milj. kr. anvisas till uppköp i svenska industrier av papper, för vilken vara en överskottskapacitet är för handen. Papperet skall som gåva överlämnas till Burma, Indien, Indonesien och Pakistan.

Åren 1960 och 1961 framförde vi krav på ett förbättrat kreditgaranti-system för export till u-länderna. I år synes för första gången våra förslag härvidlag möta gensvar. 10 % av det totala garantibeloppet reserveras för handel med dessa länder.

Det bör här tilläggas att av vid årsskiftet utestående svenska exportkreditgarantier om ett sammanlagt belopp av 916 milj. kr. hänförde sig 329 milj. kr. eller 36 % till export till u-länderna. Att av ett samlat garantibelopp av 2 000 milj. kr. 200 milj. kr eller 10 % reserveras för export till u-länderna ter sig sålunda icke anmärkningsvärt högt.

År 1961 motionerade vi om en höjning av anslagen till FN:s utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA) och FN:s särskilda fond om sammanlagt 10 milj. kr. I år föreslår regeringen att ca 17,6 milj. kr. anvisas till samma ändamål.

År 1961 föreslog vi i motion att 1,5 milj. kr. skulle anvisas till utsändande av biträdande experter. Regeringen äskar nu 1 milj. kr. till samma ändamål.

Det är enbart glädjande att regeringen nu tillmötesgått våra krav, men vi kan inte annat än beklaga det uppskov vid realiserandet av kraven, som blivit följderna av regeringens senfärdighet. Regeringen har emellertid i år visat ett mera positivt intresse för ökad u-landshjälp än tidigare. Vi finner det likväl angeläget att påtala vissa brister i propositionen.

Såsom förut framhållits befinner sig det svenska biståndets totala omfattning på en i jämförelse med vissa andra länders låg nivå. För vår del har vi upprepade gånger framhållit nödvändigheten av en snabbare stegring av de svenska insatserna och även anvisat vägarna härför. Först med årets proposition har regeringen tillkännagett en mera markerad vilja att öka insatserna. Vi förutsätter att planläggningsarbetet med sikte på en kontinuerligt ökad biståndsinsats bedrivs med all kraft på alla de områden som är av betydelse för utvecklande av den svenska biståndsinsatsen. Endast om de långvariga försummelserna i fråga om planering nu får tillhöra det förflutna kan en fast grundval läggas för en snabbt stigande, effektivt och ekonomiskt administrerad u-landshjälp. Vi vill i detta sammanhang särskilt betona vikten av att den rika erfarenhet, som den svenska missionen besitter genom sina långvariga insatser på detta område, utnyttjas och att löpande kontakter och samarbete här sker.

Aktiv medverkan inom OECD

Redan i förra årets motioner underströk vi den stora betydelse som i förevarande sammanhang borde tillmätas OECD.

Vi framhöll bl. a.:

De konjunkturpolitiska uppgifter som OECD skall söka arbeta med kan alltså, om de angrips med tillräcklig kraft, komma att få en utomordentligt stor betydelse just för att förhindra ödesdigra svaghetsperioder och säkra ett jämnare konjunkturförlopp. Även för de utvecklade länderna är detta viktigt eftersom det utgör förutsättningen för en stabil och jämn export till utvecklingsländerna. För vissa råvaror har slutits avtal om prisstabilisering, men detta har icke skett i större omfattning eller med större effekt.

Den tredje stora huvuduppgiften för OECD vid sidan om konjunkturpolitiken och handelspolitiken är som bekant biståndet till u-länderna. Det är mot denna bakgrund svårt att förstå att Kungl. Maj:t icke synes överväga att ingå i OECD:s planerade samarbete inom detta viktiga avsnitt. Det finns nämligen enligt vår mening alla skäl att ställa stora förhoppningar till OECD:s möjligheter att bidra till en effektivisering och vidgning av biståndsinsatserna med sikte på en aktiv utvecklingspolitik.

OECD omfattar med sina 20 medlemsstater i Västeuropa och Nordamerika nästan alla de i verklig mening industrialiserade och biståndskraftiga staterna om man bortser från Sovjetunionen. OECD omfattar sålunda den överväldigande majoriteten av »givarnationerna». Därför synes organisationen särdeles väl lämpad för att stimulera och koordinera medlemsstaternas insatser för en väl planerad utvecklingspolitik. Eftersom organisationen även omfattar flera alliansfria stater är det berättigat att utgå ifrån att organisationen inte kommer att bli något redskap i det kalla krigets tjänst utan verkligen vara ett redskap för ekonomiskt samarbete mellan Västerlandets industrialiserade nationer.

Enligt sina statuter skall OECD sysselsätta sig med dels frågor som gäller finansiering av utvecklingsprojekt, dels med tekniskt biståndsarbete och dels med problemet om hur man skall kunna bereda vägen för en expanderande export från de mindre utvecklade länderna.

Detta är ett stort program och som särskilt redskap för dessa frågor har den tidigare med OEEC samverkande ehuru oberoende Development Assistance Group (DAG) ersatts av Development Assistance Committee (DAC). Denna kommitté skall bl. a. hålla sig fortlöpande underrättad om allt det biståndsarbete som pågår genom medlemsstaterna och söka stimulera dem att öka sina insatser. Genom en effektivt genomförd och balanserad koordination av insatserna med sikte på att medlemsländerna skall i stort sett samtidigt öka sina insatser, kan man undvika bl. a. sådana störningar som inträffar genom relativa försvagningar av betalningsbalanser osv. En annan viktig samordningsuppgift gäller hur bilateral och multilateral hjälp skall kombineras i syfte att nå största möjliga utvecklingseffekt. Här gäller samarbetet bl. a. FN:s särskilda fond, Världsbanken, FAO, UNESCO och, såvitt det gäller handelsfrågor, nära samarbete med GATT.

I fråga om utformningen av finansiellt bistånd ämnar OECD ägna stort intresse åt frågan om billiga, långfristiga lån. Här kan det bli fråga om såväl offentliga lån till låg ränta som privata lån, vars räntekostnad kan subsidiéras av medlemsstaterna.

Över huvud taget synes OECD väl lämpa sig för att genom samfällda insatser bereda väg för en avsevärd ökning av det privata kapitalets villighet och förmåga att strömma till u-länderna. Dessa frågor kommer att behandlas mera i detalj i avsnittet om de svenska investeringarna inom u-länderna.

Även i fråga om expertanskaffning torde OECD kunna spela en betydande roll bl. a. som clearingorgan. Härigenom skulle de knappa personaltillgångarna kunna utnyttjas på ett effektivt sätt.

I fråga om handelspolitiken har OECD viktiga uppgifter för att bl. a. lösa det ytterst komplicerade problemet om att uppnå en stabilisering av råvarupriserna på världsmarknaden i syfte att tillförsäkra de huvudsakliga råvaruexporterande u-länderna jämnare valutainkomster. I dessa sammanhang reser sig även problemet med de preferenssystem som härflyter ur ekonomiska blockbildningar. Ett annat viktigt problem, som OECD kommer att möta, gäller industrinationernas tullskydd vis-a-vis de i stigande omfattning industrivaruexporterande låglöneländerna.

Av dessa antydningar framgår att OECD har en rad utomordentligt viktiga arbetsuppgifter med direkt syftning på att förverkliga en aktiv utvecklingspolitik inom u-länderna. Det kan sägas att vissa av dessa uppgifter kan fullföljas inom GATT-organisationen resp. FN:s organ. I viss omfattning är detta riktigt men dessa organisationers aktivitet och handlingsmöjligheter begränsas ofta genom deras generella karaktär och oenhetligheten av deras medlemsammansättning. OECD-staterna har helt andra möjligheter att utifrån likartade utgångspunkter och målsättningar inför u-länderna driva en kraftfull och väl koordinerad och växande utvecklingspolitik. Detta förutsätter emellertid att medlemsstaterna verkligen där detta är praktiskt använder sig av organisationen för det biståndsarbete som är de västerländska industrinationernas samlade och gigantiska uppgift.

Det finns inga bärande skäl varför icke Sverige skulle ingå som medlem i DAC och i sin mån bidra till en snabb och effektiv ökning av OECD-staternas insatser för de sämre ställda folken. Vi vill därför föreslå att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar sig för Sveriges inträde i DAC.

Stabilisering av råvarupriserna

Ett av de största och svåraste problemen inför strävandena att höja u-ländernas standard ligger däri att många av dem i så hög grad är beroende av exporten av ett fåtal råvaror. I vissa fall är exporten nästan helt inriktad på en enda vara. Egyptens export består t. ex. till ca 87 procent av bomull, Kubas till ca 85 procent av socker, Brasiliens till ca 75 procent av kaffe, Venezuelas till 95 procent av olja, för att nämna några exempel.

Det är ytterligt svårt att uppnå någon verklig hjälp för dessa länder såvitt inte den internationella prisbildningen på dessa råvaror kan stabiliseras. Den effektivaste vägen bort från detta problem — att genom en industrialiseringsprocess differentiera dessa länders export — är självfallet en långsiktig fråga. Erfarenheten visar att även en relativt begränsad försvagning av priserna på världsmarknaden drabbar dessa länders valutainkomster så hårt, att även mycket stora biståndsinsatser äts upp och slutresultatet blir negativt.

Hittills har någon lösning av dessa problem inte kunnat uppnås. De internationella överenskommelser som träffats för vissa varor, har icke visat sig framgångsrika. En prisstegring eller t. o. m. en prisstabilisering kan orsaka en sådan produktionsökning att den slår sönder varje möjlighet att lagra eller på annat sätt kontrollera prisutvecklingen.

Det hittills mest omfattande förslaget innebär att man skulle genom internationella åtgärder för en grupp av fjorton produkter skapa ett buffertlager avsett att stabilisera det genomsnittliga vägda index för dessa produkter medan vart och ett skulle kunna fluktuera i relation till de övriga efter tillgång och efterfrågan. Det permanenta lagret skulle ha ett värde mellan 5 000 och 7 500 milj. dollars. Köp resp. försäljning skulle ske när genomsnittsinde- x sjönk resp. steg med 5 procent.

En annan möjlighet har förordats av FN-experter som föreslagit att industriländerna skulle garantera en viss mängd import från u-länderna. Om de inte fyllde denna förpliktelse skulle de åläggas deponera skillnaden hos en internationell fond. Å andra sidan skulle u-länderna vara i stånd att köpa industriprodukter i rimlig omfattning. Härigenom skulle man förhindra deflatoriska processer att breda ut sig.

Det är uppenbart att det krävs ett långtgående och målmedvetet samarbete om några resultat skall uppnås. Den organisation som bäst skulle kunna bidra till en lösning av dessa problem torde vara OECD och detta förhållande understryker betydelsen av att Sverige aktivt deltar i dess arbete på detta område.

Sverige och EEC:s biståndsorgan

Den svenska biståndsverksamhetens utformning måste ägnas en fortlöpande noggrann granskning med hänsyn till de erfarenheter utvecklingen ger. Propositionen ställer sig helt avvaktande till frågan om samarbete inom ramen för det biståndsarbete som bedrivs av EEC-staterna och de organ som denna organisation skapat för ändamålet. Under förutsättning att vårt land får en anknytning till EEC framstår det för oss som naturligt att Sverige ingår i även detta samarbete. Detta skulle vara så mycket mera värdefullt som mer än ett 20-tal numera fria (eller inom kort fria) stater i Afrika har ställning som associerade med EEC, och avsikten är att upprätthålla fortlöpande ekonomiska förbindelser mellan dessa och EEC. I vissa fall — såsom de två Kongo-republikerna — gäller det länder inom vilka svenska insatser under betydligt mer än ett halvsekel givit många och goodwillskapande kontakter. Särskilt kan i detta sammanhang påpekas den snabbt växande roll för biståndsarbetet inom Afrika som den av EEC skapade European Development Fund spelar. Dess hittillsvarande verksamhet har omslutit ett belopp som numera ligger nära en miljard svenska kronor, vilket främst gått till vägar, järnvägar, hamnar, jordbruk, djuravel, fiskeutveckling, hälsovårdsutveckling samt skol- och utbildningsändamål.

Koncentrerade biståndsinsatser

Vid sidan av en god koordinering av olika biståndsinsatser dels mellan skilda bilaterala projekt, dels mellan olika bilaterala och multilaterala, bör framhållas betydelsen av att icke biståndsinsatserna splittras på alltför många projekt spridda över alltför många områden.

Från våra utgångspunkter kan vi helt instämma i statsministerns utta-

lande i proposition nr 100 att biståndsverksamheten bör ske på ett sådant sätt att den utlöser en kumulativ, självbärande utvecklingsprocess. Denna synpunkt kan knappast tillräckligt betonas. Sker en alltför stor uppsplittning kan detta leda till att den samlade insatsen inom ett område antingen blir alltför ensidig eller alltför begränsad till sin omfattning eller tidsrymd för att leda fram till den punkt då en kumulativ och självbärande utvecklingsprocess har satts i gång. En biståndsverksamhet som inte leder fram till denna punkt kan ofta vara till mycket mera skada för vederbörande land än till nytta.

Den svenska bilaterala biståndsverksamheten bör därför icke annat än i undantagsfall söka upp nya »jungfruliga» områden utan där så är möjligt och lämpligt anknyta till annan pågående biståndsverksamhet med vilken de svenska insatserna kan koordineras. Särskilt gäller detta självfallet i de fall då en kommersiell eller humanitär verksamhet från svensk sida sedan länge verkat inom området i fråga. Den allmänna principen måste självfallet vara den att insatserna koncentreras inom områden, där genom förutvarande anknytning från svensk sida och allmänna förhållanden av ekonomisk eller politisk art den bästa utvecklingseffekten kan uppnås i förhållande till det erbjudna biståndet.

En konjunkturpolitisk aspekt

Från vårt håll har vid flera tillfällen under 1950-talet — första gången redan 1953 — motionsledes framförts förslag som syftat dels till en intern svensk beredskap för att vid konjunkturförsvagning genom vidgade biståndsinsatser för u-länderna jämna den svenska konjunkturen och dels genom internationellt samarbete företrädesvis inom dåvarande OEEC söka eftersträva liknande syften.

De ansatser som från regeringens sida gjorts har emellertid visat sig halvhjärtade och det förefaller nu som om regeringen vore ointresserad av att inom ramen för OECD uppta ett samarbete av det slag som av oss åsyftats.

Tanken att anslå 20 milj. kr. för hjälp med papper till läroböcker åt vissa asiatiska länder finner vi emellertid vara ett uppslag väl i överensstämmelse med de tankegångar som låg bakom våra förslag om extra insatser vid svårigheter för svensk industri.

U-landsinvesteringar

I motion vid 1960 års riksdag liksom vid 1961 års restes från vårt håll frågan om åtgärder för att förbättra utsikterna till vidgad verksamhet från det svenska näringslivets sida inom u-länderna. Mot bakgrunden av ett starkt understrykande av nödvändigheten av aktiva insatser från svensk sida för internationell samordning och ökning av biståndet till u-länderna framhölls sålunda i motion nr 60/1960 att frågan om möjligheterna att öka de privata industriella och kommersiella investeringarna torde komma att träda i förgrunden. Vi framhöll vidare:

Sannolikt ligger just här de bästa möjligheterna att få till stånd en kapitalexport till utvecklingsländerna av tillräckliga dimensioner för att bilda underlag för ett industriellt genombrott inom dessa länder. Det kan erinras om att under den svenska industrialiseringsprocessen utländsk kapitaltillförsel från privata källor spelade en väsentlig roll både genom att utländska företag startade industrier här i landet och genom att svenska staten, t. ex. för järnvägsbyggandet, kunde långfristigt upplåna kapital till förmånliga villkor.

Ett av de allvarligaste hindren för en stegring av de privata kapitalplaceringarna från de utvecklade länderna inom utvecklingsländerna är de ofta avsevärda politiska riskerna. Härav följer att ett huvudproblem är att finna vägar för att reducera sådana risker. Möjligen skulle ett internationellt samarbete i form av statsgarantier eller på annat vis kunna reducera riskerna på ett verksamt sätt genom att fördela dem. Ett slags internationellt kreditgarantisystem för underlättande av kapitalexport till utvecklingsländerna kan därför behöva övervägas.

Vi föreslog en kvalificerad utredning med uppdrag att skyndsamt utreda dessa och andra frågor för att förbättra möjligheterna för och villigheten till svenska investeringar inom utvecklingsländerna. Det är beklagligt att en utredning med sikte på dessa problem tillsatts först i senare delen av 1961. Denna försening är så mycket mer anmärkningsvärd som vi i motion 363/1961 relativt utförligt tagit upp den problematik som möter näringslivet när det överväger insatser inom u-länderna.

På tal om exportkreditgarantierna underströk vi att dessas hittillsvarande utformning närmast avsåg att underlätta varuhandeln. För att bli till verklig stimulans i nu förevarande avseende krävdes bl. a. avsevärt längre kredittider och att kredittidernas längd behövde växa i den mån u-ländernas import avlägsnar sig från karaktären av konsumtionsvaror och närmar sig karaktären av kapitalvaror för investeringar. Vi erinrade vidare om att man i flera länder numera arbetade med hjälp av särskilda exportkreditinstitut.

Vidare påtalade vi de hinder som ligger i begränsningen av kapitalets rörelsefrihet och beklagade att den tillsatta utredningen rörande valutaregleringen icke fått direktiv som medgäve den ett förutsättningslöst ställningstagande.

Ett avsnitt ägnades åt frågan om skyddet för utlandsinvesteringar särskilt med hänsyn till de särskilda svårigheter och risker som möter den relativt nya typ av export som kräver stora investeringar i det land dit man vill exportera. Ofta måste man bygga upp försäljningsorganisationer, anlägga sammansättningsfabriker, organisera yrkesutbildning. Det kan innebära att svenska tekniker planerar fabriken, svenska entreprenörer bygger den, svensk industri levererar byggmaterial och utrustning. Endast en ringa del av detta täckes av det traditionella exportbegreppet och har alltså inte möjlighet att få svensk kreditgaranti.

Vi framhöll att åtskilliga av de industrialiserade länderna börjat ta hänsyn till dessa förhållanden och skapat olika typer av skydd mot de risker som sådana investeringar möter.

Vi framhöll bl. a.:

Den nya exporttypen hotas främst av de politiska risker som ligger i konfiskation och expropriation i de politiskt instabila utvecklingsländerna. Kunde denna risk avlyftas eller väsentligt minskas skulle viljan att öppna verksamhet i utvecklingsländerna från svenska företags sida stimuleras i hög grad. Vid sidan av nämnda typer av politiska risker förekommer som nämnts i annat sammanhang andra bl. a. sammanhängande med valutaförhållanden m. m.

Det bör därför övervägas att skapa någon form av garanti för svenska investeringar och lån utomlands för investeringar i form av utrustning och material för arbeten eller anläggningar och etablering och utnyttjande av svenska patent, tillverkningsprocesser och tillverkningsmetoder. Man kan diskutera hur långt garantien skall sträcka sig. Uppenbarligen bör den täcka konfiskations- och expropriationsrisken men eventuellt även risken för framtida valutarestriktioner.

Vår slutsats var att det föreligger en rad frågor berörande bl. a. utformningen av det svenska kreditgarantisystemet, möjligheterna till friare kapitalrörelser, skydd för investeringar och verksamhet utomlands mot politiska risker, handelspolitiska frågor m. fl. vilka behöver på ett djupare sätt belysas med sikte på sådana förändringar i gällande bestämmelser och deras tillämpning att de svenska insatserna på det kommersiella och industriella området inom utvecklingsländerna blir de bästa möjliga.

Det är att beklaga att hittills nästan ingenting gjorts på det praktiska planet utan att det enda som skett är att efter avsevärt och onödigt dröjsmål en utredning tillsatts och att enligt propositionen en del av det statliga garantibeloppet för exportkrediter skall kunna användas för en selektiv garantigivning med sikte på u-länderna.

Utöver de av oss tidigare diskuterade möjligheterna vill vi även understryka betydelsen av att effektiva dubbelbeskattningsavtal kommer till stånd i ännu större omfattning. De för varje enskilt land utformade avtalen medför visserligen relativt svåröverskådliga bestämmelser men dessa avtal utgör ändå en väsentlig förutsättning för svenska företags verksamhet i u-länderna. Som komplettering eller alternativ bör man överväga även möjligheten av s. k. credit of tax-system vilket innebär avräkning på den egna skatten av i utlandet för samma inkomst betald skatt. Vi vill också erinra om de diskussioner som pågår i vissa länder med sikte på införande av särskilda avskrivningsregler för investeringar i u-länderna.

Småindustriinstitut i Indien

Sedan 1959 har från svenskt håll sonderingar gjorts om upprättandet av en yrkesskola och ett hantverks- och småindustriinstitut i Indien. Sondringen har ännu inte lett till överenskommelse om inrättande av institutet och skolan, men regeringen förutsätter att detta skall kunna ske under den närmaste tiden och äskar för ändamålet 1 milj. kr i propositionen.

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd har i sina äskanden begärt 2,5 milj. kr. för ifrågavarande ändamål. Kommittén anser, att dröjsmålet med inrättandet av småindustriinstitutet har betingats av att man från

svensk sida fasthållit vid principen, att det mottagande landet skall stå för uppförandet av nödiga byggnader. Det förhållandet att Indien åtagit sig att bestrida kostnaderna för byggnader i samband med inrättandet av liknande institut, bör icke få medföra, att också den svenska insatsen göres beroende av ett sådant åtagande. Om inte Sverige åtager sig byggnadskostnaderna, blir följden att projektet skjutes upp. Detta bör undvikas och vi föreslår därför att i enlighet med kommitténs förslag 2,5 milj. kr. anvisas till nämnda ändamål. Förslaget innebär en höjning av det i propositionen äskade beloppet med 1,5 milj. kr.

Biträdande experter

Efterfrågan på biträdande experter till u-länderna har snabbt ökat under senare tid. Med deras hjälp blir det möjligt att frigöra »seniorexperterna» från en stor del av det praktiska arbete, som belastar dem vid u-landsvistelserna. De biträdande experterna har också andra, självständiga uppgifter, t. ex. att meddela undervisning och utarbeta samt genomföra enklare projekt. Genom att stanna i u-länderna under längre tid än vad som varit möjligt för »seniorexperterna», har de kunnat slutföra sina uppgifter. Utsändandet av biträdande experter utgör därför en effektiv u-landsinvestering. Denna uppfattning delas alltmör av u-länderna själva.

Flera europeiska länder har sedan länge med framgång praktiserat systemet med biträdande experter. Vi föreslog i motion till 1961 års riksdag, att 1,5 milj. kr skulle anvisas till att bygga upp en första kontingent svenska biträdande experter. Regeringen har i år äskat 1 milj. kr till detta ändamål.

Regeringens begränsade förslag motiveras med att svårigheter skulle föreligga att få mer än ca 15 biträdande experter placerade i internationellt biståndsarbete. Detta torde icke vara riktigt. Enligt uppgift skulle FN:s fackorgan, bl. a. FAO, ha framställt önskemål om väsentligt flera biståndsarbetare ur denna kategori. Rekvisitioner har också kommit bl. a. från International Service Department i London. U-länderna själva har i olika sammanhang uttalat önskemål om att få anlita biträdande experter som lärare, ingenjörer, sociologer, agronomer, veterinärer och medicinare.

Vad gäller våra egna möjligheter att skaffa fram dessa experter, vill vi till att börja med erinra om det snabbt tilltagande intresset för u-landsfrågor i Sverige under senare år. Enskilda organisationer har själva tagit initiativ till utsändande av personal till u-länderna. Sveriges ungdomsorganisationers landsråd synes ha goda möjligheter att uppbringa tillräckligt kvalificerade personer för ifrågavarande uppgifter.

Det är emellertid väsentligt att de i och för sig kvalificerade biträdande experterna beredes möjlighet till kort orientering såväl i praktiska som i allmänna biståndsfrågor rörande det land där de skall placeras. Svenska Institutet, NIB m. fl. organisationer har för detta ändamål planerat en kurs om 25 deltagare och med en längd på 5 kursdagar. Såsom föreläsare skulle diplomater, företagare m. fl. med erfarenhet från arbete utomlands engageras. Den preliminära budgeten har beräknats till ca 15 000 kr. Vi föreslår

att denna kurs kommer till stånd snarast, och att kostnaderna för den bestrides från det utökade anslag som vi föreslår nedan.

Stor vikt måste läggas vid att trygga tjänsteförhållandena för de biträdande experterna och andra i u-länderna arbetande svenskar. Vi noterar att regeringen i den till riksdagen framlagda propositionen nr 90 föreslagit, att teknisk biståndsverksamhet i fortsättningen skall grunda rätt till tilläggs-pension. Vad gäller sjukförsäkringen bör ytterligare förbättringar vidtagas för utlandsanställd personal. 1959 års dubbelbeskattningssakkunnige utreder för närvarande frågor rörande beskattning av utomlands boende svenskar. Vi finner angeläget att denna utredning snarast lägger fram förslag om förbättrade skatteförhållanden för u-landspersonalen. Även frågor rörande skolgången för barn till i utlandet verksamma svenskar bör tas upp till snar behandling.

Det torde bli möjligt att under det kommande budgetåret utöka det föreslagna antalet biträdande experter från ca 15 till ca 40. Till detta ändamål föreslår vi ett ytterligare anslag om 1,5 milj. kr till inalles 2,5 milj. kr för verksamheten med biträdande experter.

Allmän kampanj mot spetälskan

Trots betydande insatser från olika nationella och internationella sammanslutningar utgör spetälskan ännu ett svårt problem för många u-länder. Spetälskan är en synnerligen svårartad sjukdom, och åtgärder för att utrota den måste bedömas som särskilt väsentliga. Under många år har Rädda barnen i samarbete med bl. a. missionen bedrivit ett framgångsrikt arbete vid bekämpandet av spetälskan i Etiopien och efter det senaste årets insatser synes sjukdomen nu vara under kontroll där. Men spetälskan härjar som farsot i många länder, bl. a. i Tanganyika, där nu särskilda nordiska biståndsinsatser planeras.

För en vidgad svensk insats för bekämpande av spetälskan bör medel ställas till förfogande. Dessa medel bör administreras av NIB, varvid ett samarbete med enskilda organisationer, såsom Röda korset och Rädda barnen förutsättes komma till stånd. Vi föreslår att till detta ändamål anvisas ett anslag om 2 milj. kr för budgetåret 1962/63. Medlen synes lämpligen böra uppföras under en särskild delpost, benämnd *Kampanjen mot spetälskan* under anslaget till fältprojekt.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 100 måtte

1. uttala att Sverige bör inträda som medlemsland i det till OECD knutna organet för bistånd till u-länderna, Development Assistance Committee (DAC), samt i skrivelse till Kungl. Maj:t begära genomförandet av Sveriges anslutning;
2. dels besluta att i st. f. av Kungl. Maj:t föreslagna 1

milj. kr. — i enlighet med centralkommitténs äskande — 2,5 milj. kr. anslås till uppförandet av ett hantverks- och småindustrinstitut i Indien,

dels besluta att till utsändande av svenska biträdande experter anslå ytterligare 1,5 milj. kr. så att sammanlagt 2,5 milj. kr. ställes till förfogande för detta ändamål,

dels besluta att till en vidgad svensk insats för bekämpande av spetälskan anslå 2 milj. kr. att administreras av nämnden för internationellt bistånd, och således till *Fältprojekt* för budgetåret 1962/63 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 16 milj. kr., d. v. s. 5 milj. kr. mer än vad Kungl. Maj:t föreslagit; samt

3. i övrigt beakta i motionen anförda synpunkter beträffande utformningen och inriktningen av det svenska utvecklingsbiståndet.

Stockholm den 3 april 1962

Bertil Ohlin

Sven Wedén

Henning Gustafsson

Wald. Svansson

i Skellefteå

Sven Gustafson

Brita Elmén

Gunnar Helén

i Göteborg